

เอกสารประกอบการเสวนา

เสวนา - เสรี - สาธารณะ
ตอน **ตุลาการศึกษาศึกษา**

นำเสวนา โดย
สมชาย ปรึกษาพิศปกุศล กฤษณ์เพชร โสมณวัตร

วันพุธที่ 18 กุมภาพันธ์
เวลา 13.30-15.30 น.
ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 2 อาคารเรียนและบริหารคณะนิติศาสตร์ มช.

จัดโดย ศูนย์วิจัยและพัฒนากฎหมาย

053 942921

[HTTP://WWW.LAW.CMU.AC.TH/RESEARCH/](http://www.law.cmu.ac.th/research/)

Judicialization of the Politics

การเมืองเชิงตุลาการ?

- Judicialization of Politics
- การเมืองเชิงตุลาการ
- หากแปลให้ครอบคลุมความหมายที่ถูกต้อง
- “กระบวนการในการทำให้ประเด็นทางการเมืองเข้ามาอยู่ในกระบวนการวินิจฉัยของฝ่ายตุลาการ”
- หรือ “เป็นการทำให้ประเด็นปัญหาทางการเมืองต่างๆ อยู่ภายใต้อำนาจของฝ่ายตุลาการ”

- **ข้อจำกัดของการศึกษาตุลาการในสังคมไทย**
- ทางรัฐศาสตร์ สนใจฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ ทหาร แต่ไม่ให้ความสำคัญกับฝ่ายตุลาการเท่าที่ควร
- ทางนิติศาสตร์ มักเป็นการศึกษาเชิงนิติ — สถาบัน
(Legal/Institute Approach)
  - บทบาทหน้าที่
  - โครงสร้างองค์กร
  - ความสัมพันธ์กับฝ่ายอื่นเชิงโครงสร้าง
- เป็นประเด็นความรู้

Tom Ginsburg

JUDICIAL REVIEW *in New Democracies*

CONSTITUTIONAL COURTS
in ASIAN CASES

уудад нь 1991 оны
болон
л гэсэн хоёр хэсэг
урт хугацааны хөнгөл
тарбум ийн буюу 15 сая
нуурын уурхайн сав
барилгын материал
алийн бэлтгэл
далтгүй р
4 сая р

第二六一號解釋
②
③
79、6、
代表之任期制
當選就任後
行使
職權或變更其
第三款 要無使
第二項又動員
第三項

CAMBRIDGE

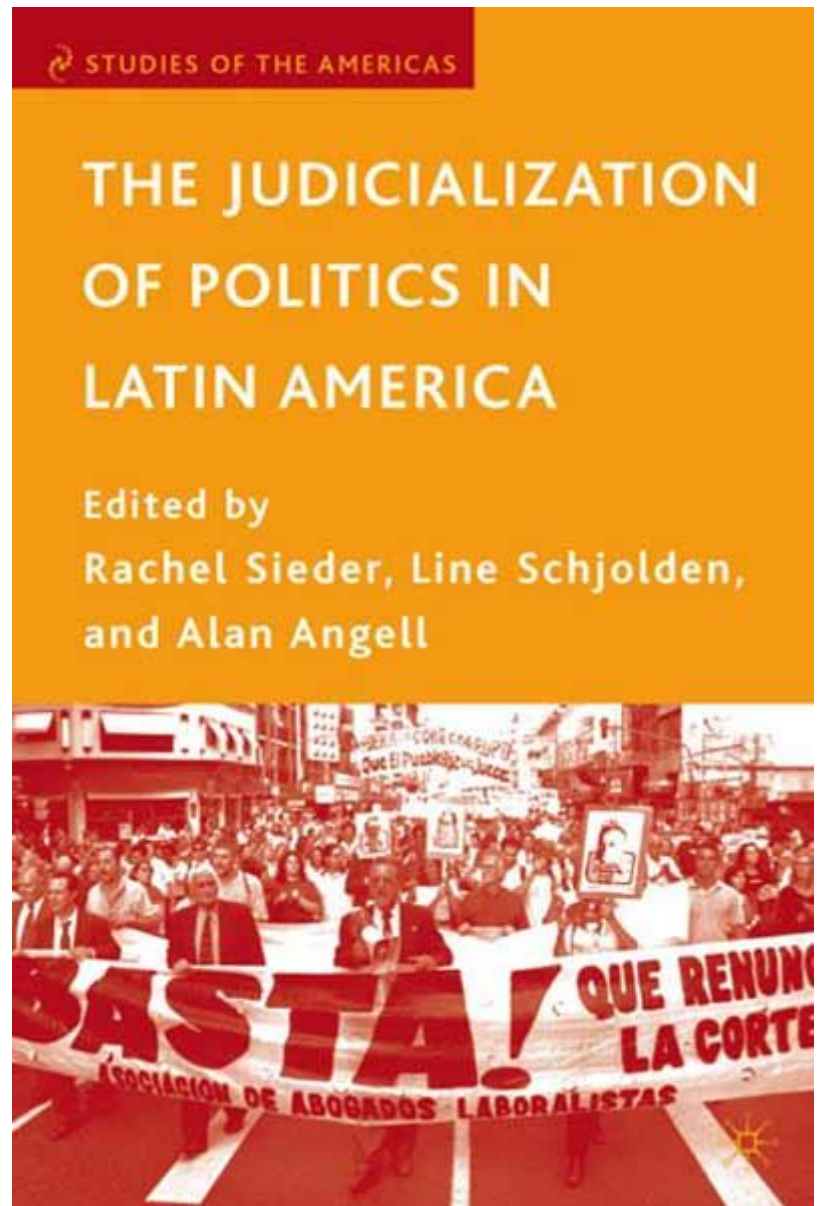
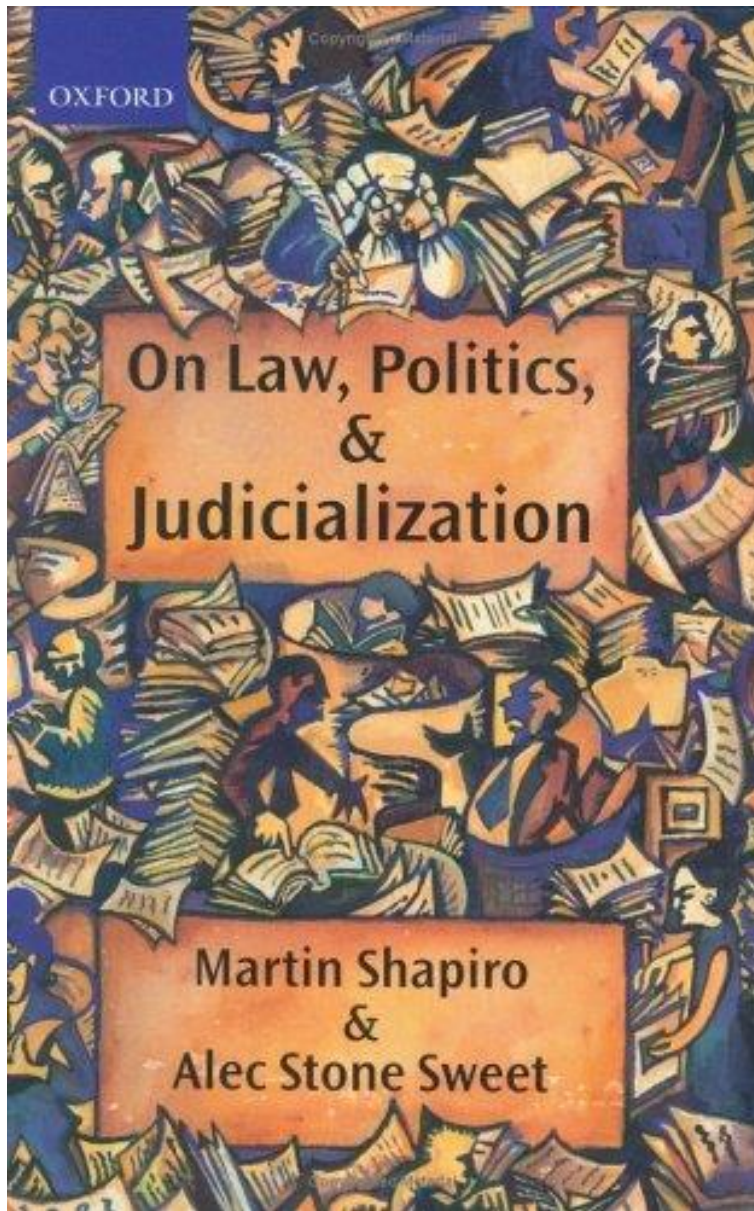
ROUTLEDGE LAW IN ASIA

The Judicialization of Politics in Asia

Edited by
Björn Dressel

- อำนาจตุลาการนอกสายตา
- บทบาทของฝ่ายตุลาการคือทำหน้าที่ตัดสินข้อขัดแย้งตาม “กฎหมาย”
- ไม่สัมพันธ์กับการเมือง ไม่สัมพันธ์กับระบบการเมือง
- Montesquieu
- “The judiciary is in some measure next to nothing”
- แนวความคิดแบบนิติศาสตร์เชิงกลไก (Mechanical Jurisprudence)

- ตุดลาการศึกษาในปลายศตวรรษที่ 20
- ประสบการณ์ในยุโรป ต้องเผชิญกับ **Democratically Elected Fascist Regimes** เช่น เยอรมัน อิตาลี
- ความเปลี่ยนแปลงในรัฐธรรมนูญ >> **Third Wave of Constitutionalism**
- การรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน
- การจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรที่ทำหน้าที่ชี้ขาดปัญหาสิทธิต่างๆ เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

- **บทบาทที่ขยายตัวของฝ่ายตุลาการ**
- การเลือกตั้ง การยุบพรรค
- เสรีภาพการนับถือศาสนา เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
- การคุ้มครองประเด็นสิ่งแวดล้อม ฯลฯ
- **ขยายตัวออกกว้างขวางทั่วโลก**
- Established Democracies >> New Democracies
- “We are in the midst of a global expansion of judicial power”

- บทบาทที่เห็นอย่างเด่นชัด
- ผู้กำกับกฎเกณฑ์ประชาธิปไตย (Lord of Democracy)
- การสิ้นคลอนเอกสิทธิ์ของสถาบันจากการเลือกตั้ง (Core Executive Prerogatives)
- การรับรองต่อการเปลี่ยนแปลงของระบอบ (Corroboration of Regime Change)
- การสร้างความหมายของวาทกรรมเกี่ยวข้องกับชาติ

- ความเปลี่ยนแปลงและวิวาทะ
- อำนาจสูงสุดของรัฐสภาสู่ความตกต่ำ
- The supremacy of the parliament >> The decline and fall of the parliamentary sovereignty
- ความเสื่อมถอยของหลักการพิจารณาปัญหาทางเมือง
- The demise of the political question doctrine

- Elected Politicians vs Unelected Judges
- Majoritarian Institute vs Elite Institute
- ปัญหานี้ถูกเรียกว่า
- Counter-majoritarian difficulty
- Hans Kelsen v Carl Schmitt

Manfred Dahlheimer

Carl Schmitt und der deutsche Katholizismus 1888–1936

Ferdinand Schöningh

- **Kelsen** สนับสนุนการมีศาลรัฐธรรมนูญ (เกิดในออสเตรีย ประเทศแรก)
- การปกครองโดยเสียงข้างมากไม่ใช่ปราศจากการจำกัด
- ต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย และศาลรัฐธรรมนูญเหมาะสมทำหน้าที่
- **Carl Schmitt** ประเด็นของฝ่ายนิติบัญญัติไม่อาจตัดสินได้โดยตุลาการ
- เป็นปัญหาการเมือง จึงต้องให้ฝ่ายที่มาจากทางเลือกตั้งตัดสิน

- การเมืองเชิงตุลาการในประเทศที่เป็น **New democracy** มีทั้ง
- **Semi Democracy**
- **Illiberal Democracy**
- **Authoritarian Regime**
- การเมืองเชิงตุลาการจึงอาจถูกดัดแปลง นิยาม ต่อเติม ให้แตกต่างกัน
ไป

Bjorn Dressel. Judicialization of Politics in Asia <2012>

Degree of De Facto Judicial Independence	H	'Judicial Restraint' (e.g., Japan, Malaysia 1957–90)	'Judicial Activism' (e.g., Korea, Indonesia, Philippines)
	L	'Judicial Muteness' (e.g., Cambodia)	'Politicization of the Judiciary' (e.g., Thailand 2006–10)
		L	H
		Degree of Judicial Involvement in Mega-Politics	

มติชน

Section: First Section/-

วันที่: พุธที่ 1 มิถุนายน 2549

ปีที่: -

ฉบับที่: -

หน้า: 2(กลาง), 5

Col.Inch: -

ADValue: (B/W) -

(FC) -

PRValue (x3): (B/W) -

(FC) -

หัวข้อข่าว: ชีรยุทธ บุญมี ชู 'ตุลาการภิวัตน์' แก้ววิกฤต-ปฏิรูปการเมือง

Maticben

Circulation: -

Ad Rate: (FC) 1,500 (BW) 1,100

ชีรยุทธ บุญมี ชู 'ตุลาการภิวัตน์' แก้วิกฤต-ปฏิรูปการเมือง

“

ถ้าทางอำนาจตุลาการไม่มองอำนาจตุลาการอย่างกว้าง และขับเคลื่อนกระบวนการตุลาการภิวัตน์ แล้วปล่อยให้ นักการเมืองดำเนินการปฏิรูปการเมืองด้วยตัวเอง โดยที่ภาคประชาสังคมถดถอยลงไปเรื่อยๆ ก็ยากที่จะทำให้ การปฏิรูปการเมืองบรรลุผลได้ ดุลยภาพก็จะเสียไปอีก นำไปสู่วิกฤตการเมืองครั้งใหม่ที่จะรุนแรงกว่าเก่า

”

หมายเหตุ - เป็นบทความเรื่อง "พิพากษา หาคความยุติธรรมให้ประเทศ เพิ่มดุลยภาพ การเมืองไทย ก้าวสู่การปฏิรูปการเมือง ทน 2" ของนายชีรยุทธ บุญมี อาจารย์ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งนำเสนอในงาน สัมมนาพิเศษ เรื่อง "วิกฤตประเทศไทย ยุคทุนนิยมได้ค่า" ในโอกาสครบรอบ 30 ปี ของหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ที่โรงแรมแกรนด์ ไฮแอท เอราวัณ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม

- **Judicialization of Politics**

- กรอบในการวิเคราะห์และอธิบายปรากฏการณ์ “การเมืองเชิงตุลาการ” กว้างขวางขึ้น
- ทำให้เห็นบทบาททาง “การเมือง” ของตุลาการ
- ทำให้เห็นบทบาท “หลายหน้า” ของตุลาการ
- ดึงฝ่ายตุลาการเข้ามาอยู่ในกรอบการวิเคราะห์ทางการเมือง

ตุลาการศึกษาศาสตร์

กฤษฎณ์พัชร โสดมณวัตร

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ความหมาย?

คงคล้ายกับ “ไทยศึกษา” (Thai studies), “ยุโรปศึกษา” (European studies), “สันติศึกษา” (Peace studies) ฯลฯ

คือ... การทำให้ “ตุลาการ” ซึ่งได้แก่ ผู้พิพากษาในฐานะตัวบุคคลก็ดี ศาลในฐานะสถาบันก็ดี กลายเป็นองค์ประธานในการศึกษา

โดยใช้วิธีการแสวงหาความรู้สารพัดรูปแบบ (Interdisciplinary) มาเพื่อทำความเข้าใจตุลาการ

บนพื้นฐานว่าการทำความเข้าใจสถาบันตุลาการย่อมมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจไม่ว่าจะต่อ การเมือง หรือกฎหมายก็ตาม

บางตัวอย่างต่องานตุลาการศึกษาศึกษา

งานในเชิงมานุษยวิทยา

งานในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง

งานในเชิงประวัติศาสตร์

งานในเชิงวรรณคดีศึกษา

งานในเชิงรัฐศาสตร์

ฯลฯ

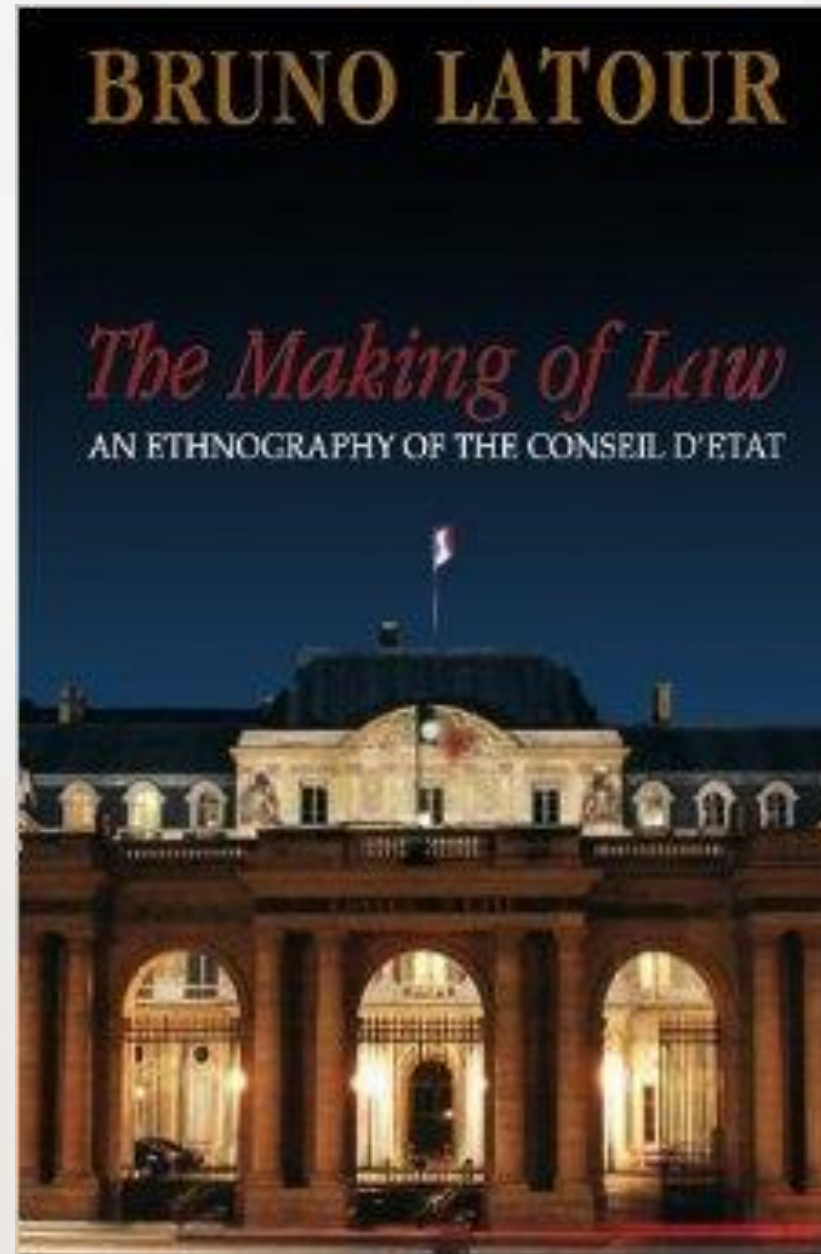

The Making of Law

ลาถัวร์ ศึกษา **Conseil D'Etat** ด้วย
วิธีการชาติพันธุ์วรรณา
(Ethnography)

Conseil D'Etat มีทั้งส่วนที่เป็นการ
ตัดสินความคล้ายศาลปกครอง
(**Section du Contentieux**) และ
ส่วนการให้คำปรึกษา (**les Sections
Administratives**)

คือการศึกษาโดยการฝังตัว เพื่อทำ
ความเข้าใจสิ่งที่จะศึกษาอย่างลึกซึ้ง

เช่น...

ลาถัวร์ เริ่มคำถามจาก ภาพที่ใช้ฉลองครบรอบสองร้อยปีของ **Conseil D'Etat** ที่เป็นรูปเสาโบราณแบบดอริกของกรีก (**Doric Colum**)

และ สคส. ที่ทาง **Conseil D'Etat** ส่งให้บุคคลต่าง ๆ ในชั้นปีใหม่ ค.ศ. 2000 ที่เป็นรูปของนโปเลียน โบนาปาร์ต (**Napoleon Bonaparte**)

ทำไม? คนใน **Conseil D'Etat** คิดอะไร จึงเอาซากปรักหักพังของกรีกมาฉลอง สหัสวรรษใหม่/ ทำไม? จึงนำนโปเลียนมาเป็นสัญลักษณ์ใน สคส. ทั้งที่ภาพหนึ่งของนโปเลียนในยุโรปจะเป็นทรราชก็ตาม

ลาถัวร์ ได้สะท้อนว่า การศึกษาชาติพันธุ์วรรณาในศาลปกครองนั้นแทบเป็นวิธีใหม่
ในทางมานุษยวิทยา (**position that newer methods in anthropology**)
และเปรียบตัวเองเหมือน ได้บินข้ามกำแพงเข้าไปศึกษาส่วนที่เร้นลับในสังคม
ในงาน ลาถัวร์ได้ศึกษาหลายมุม ทั้งภาษาไวยกรณ์ของข้อถกเถียงในศาล
ความรู้สึกรู้สึกคิด และวิธีการให้เหตุผลของคนในศาล
การจัดการเอกสาร (ซึ่งลาถัวร์ วิเคราะห์ว่า กฎหมายจะศักดิ์สิทธิ์อยู่ต่อเมื่อไม่มีใคร
รู้วิธีการจัดการเอกสารของศาล)

Courtwatcher

แคลร์ ครัชแมน ได้ศึกษาประวัติศาสตร์
ของศาลสูงในสหรัฐ

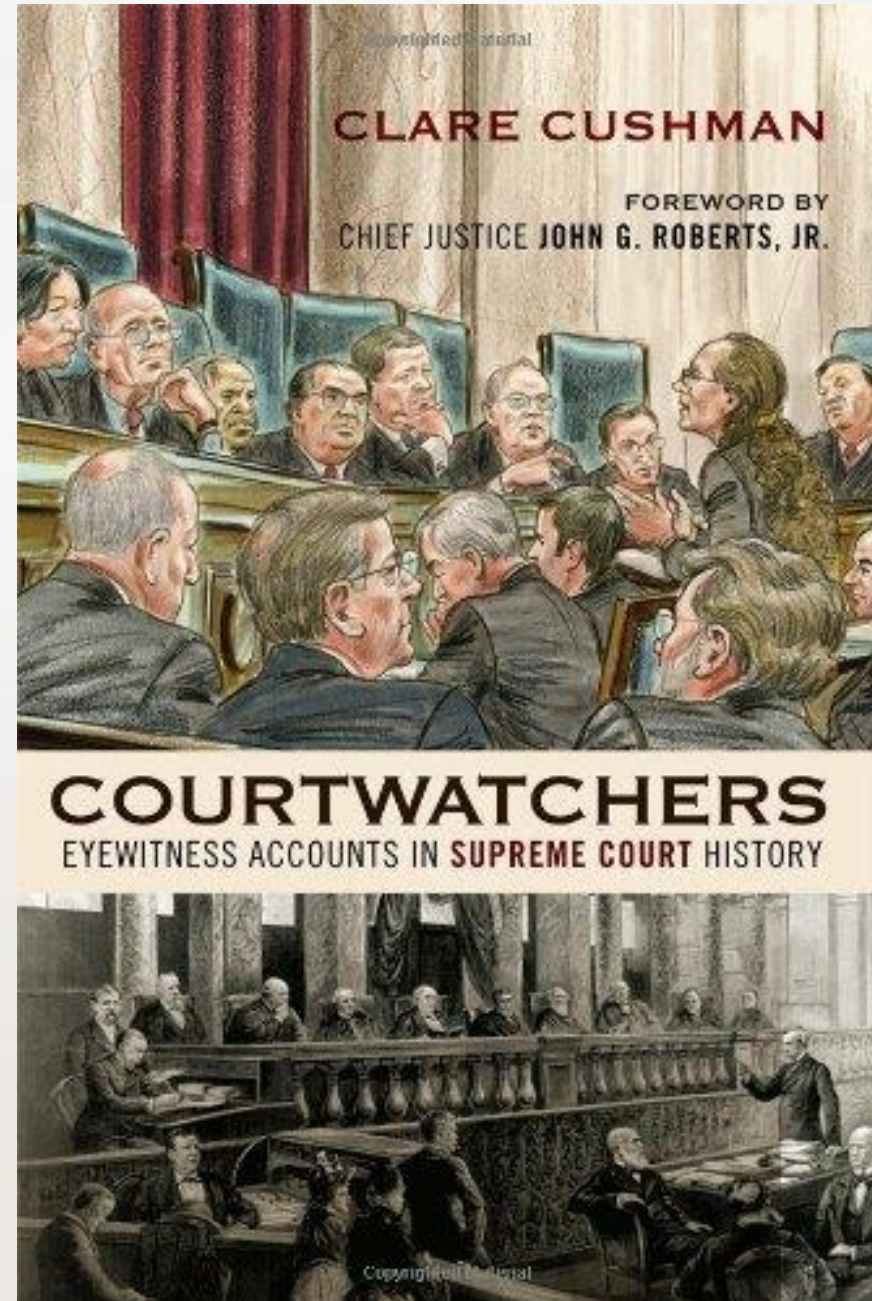
โดยเฉพะอย่างยิ่ง ในมิติที่เป็นส่วนตัว
และเชิงลึกของผู้พิพากษา

ให้เห็นองค์ประกอบความเป็นมนุษย์
(Human element) ในผู้พิพากษา
เหล่านั้น

ตั้งแต่กระบวนการสรรหา, ขั้นตอนการ
ฝึกหัด, ชีวิตครอบครัว

Sense of personality

Brings the Justice to life

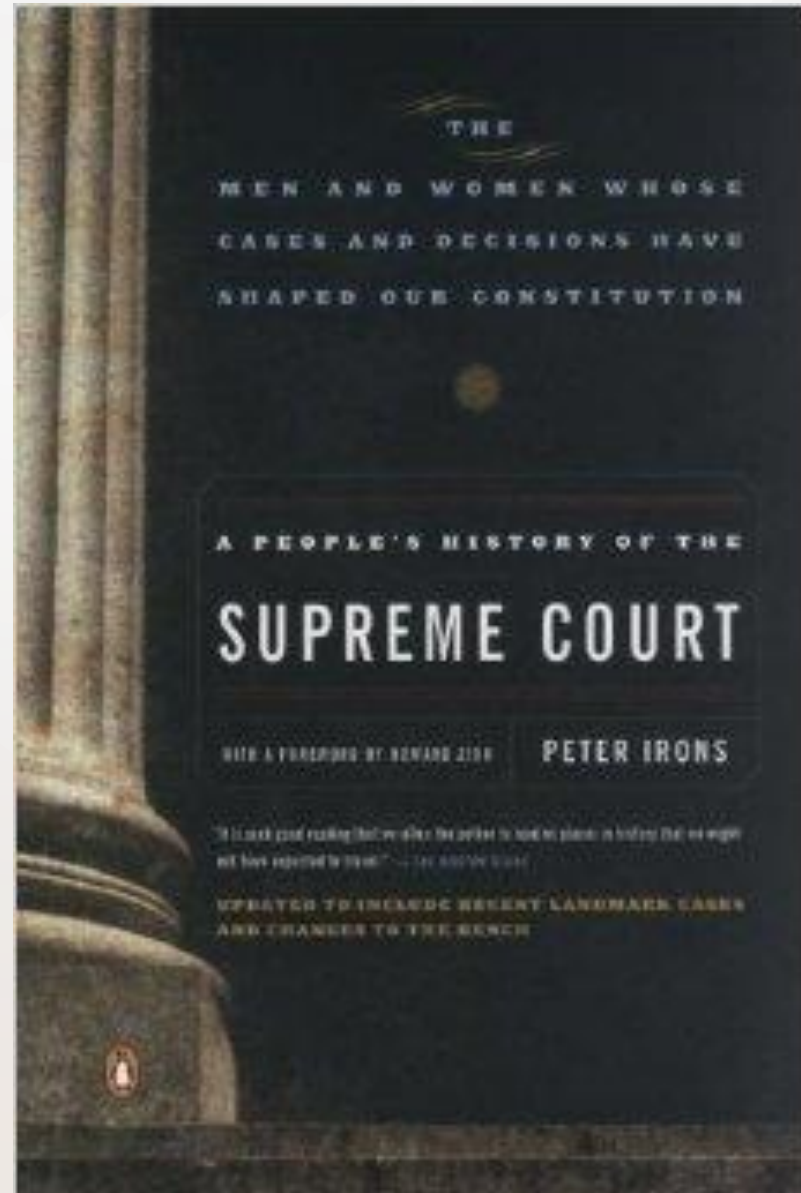

A People's History of the Supreme Court

Peter Iron ได้รับแรงบันดาลใจจากงานของ **Howard Zinn** ในหนังสือชื่อเดียวกัน

คือ การเขียนประวัติศาสตร์ใหม่จากมุมมองของอาธารบุคคล (**History from below**)

Iron ใช้สมมุติฐานว่า เรื่องราวของศาลสูงสหรัฐฯ ที่ได้รับความนิยมจำเป็นต้องกล่าวถึงคนตัวเล็กตัวน้อยที่ร่วมกันขัดเกลาศาลด้วย

“From the *‘legal’* history to the history of society”

เช่น เราอาจรู้จักตุลาการดั่งๆ ; **John Marshall, Earl Warren**

หรือคดีดั่งๆ อย่าง **Plessy v. Ferguson, Brown v. Board of Education**

แต่เราจะรู้หรือไม่ว่า “**Brown**” ในคดีนี้คือใคร? และผ่านอะไรมานบ้าง?

Iron เขียนประวัติศาสตร์ใหม่ว่าระหว่างศาลกับคู่ความในคดีมีความแตกต่างกันอย่างไร และอาจารย์บุคคลเหล่านี้มีส่วนสถาปนาศาลที่ส่งงานได้อย่างไร?

Zinn แนะนำว่างานของ **Iron** “*breathes life into the dry language of judicial system*”;

“The justices of the Supreme Court are not simply black-robed repositories of objective wisdom. They come out of political system, social context and background”

ในประเทศไทย...

งานกลุ่มนี้ดำรงอยู่ แต่ค่อนข้างกระจายกระจาย หรือไม่เฉพาะเจาะจง

เช่น การศึกษาของ นวลน้อย ตริรัตน์ การสร้างเครือข่ายผ่านหลักสูตรอบรม
ระดับสูงของภาครัฐ ซึ่งรวมถึงผู้บริหารของศาลยุติธรรม (บยส.) ด้วย

เช่น งานของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ เรื่อง รัฐธรรมนูญฉบับวัฒนธรรมไทย ที่อธิบายว่า
กฎหมายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิพากษา เป็นต้น

ในโอกาสเดียวกัน ผู้เขียนจึงขอเสนองานตุลาการศึกษามหาวิทยาลัยเพิ่มเติมไปอีก
สักชิ้นด้วย...

อำนาจในอัตลักษณ์ตุลาการ

อำนาจของตุลาการ?

อำนาจในการนิยามความหมายทางสังคมต่างๆ โดยมีอำนาจรัฐ, อำนาจทางสังคม
วัฒนธรรมสนับสนุน

เช่น วิญญาณ, ความสงบเรียบร้อย, ความรัก, การล้มล้างการปกครองฯ

คำถาม คือ อำนาจลักษณะของตุลาการนี้เกิดขึ้นในสังคมไทยได้อย่างไร

อัตลักษณ์ตุลาการเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาอำนาจพิสดารของตุลาการ

อัตลักษณ์ผู้พิพากษา

ศึกษาจากหนังสืออนุสรณ์เนื่องในวาระต่างๆ และหนังสืองานศพของผู้พิพากษาจำนวนหนึ่ง

โดยเห็นว่า “ความทรงจำ” ในชีวิตผู้พิพากษาส่วนใด ที่ได้รับการจดบันทึกและจดจำจากฝ่ายต่างๆ จนมีลักษณะร่วม

เพื่อประเมินว่า ตัวตนใดของผู้พิพากษาที่ถูกผลิตซ้ำให้เป็น “ธรรมชาติ” จนเป็น “อัตลักษณ์ตุลาการ”

และเปรียบเทียบกับนักกฎหมายในสายงานอื่นๆ เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะที่ตุลาการสร้างสรรค์ให้กับตัวเอง

แล้วจึงพิจารณาว่าอัตลักษณ์เหล่านั้นสัมพันธ์กับอำนาจอย่างไร

ลักษณะสี่ประการในตัวตนประติษฐ์ของตุลาการ

ความตรงจำต่อผู้พิพากษาศาลาการ คนแล้วคนเล่า ผ่านหนังสืองานศพนั้นมีแบบแผนเคร่งครัด คือ

ความเป็นคนดี (เน้นพิเศษที่ ซื่อสัตย์ ยุติธรรม ศรัทธาต่อพุทธศาสนา)

ความเป็นผู้ดี (สง่างาม รักษามารยาท ทั้งตนเองและคนรอบข้าง)

ความเป็นผู้รู้ (ผู้พิพากษาเป็นผู้รู้กฎหมายและการตัดสินคดีอย่างดี)

ความเป็นผู้รักดี (ต่อพระมหากษัตริย์รัชกาลปัจจุบัน)

ความเป็น “คนดี”

ความเป็นคนดีที่มีความ “ซื่อสัตย์ ยุติธรรม”

ถูกเน้นย้ำเป็น “แบบ” เสมอในตุลาการทุกคน

ความเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

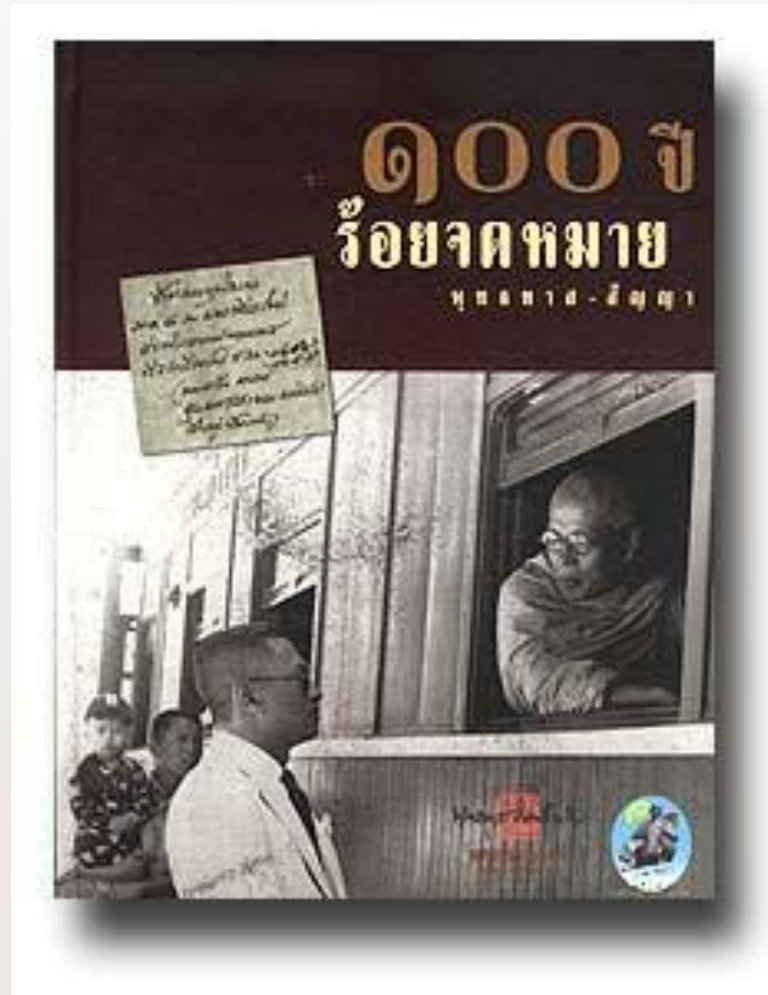
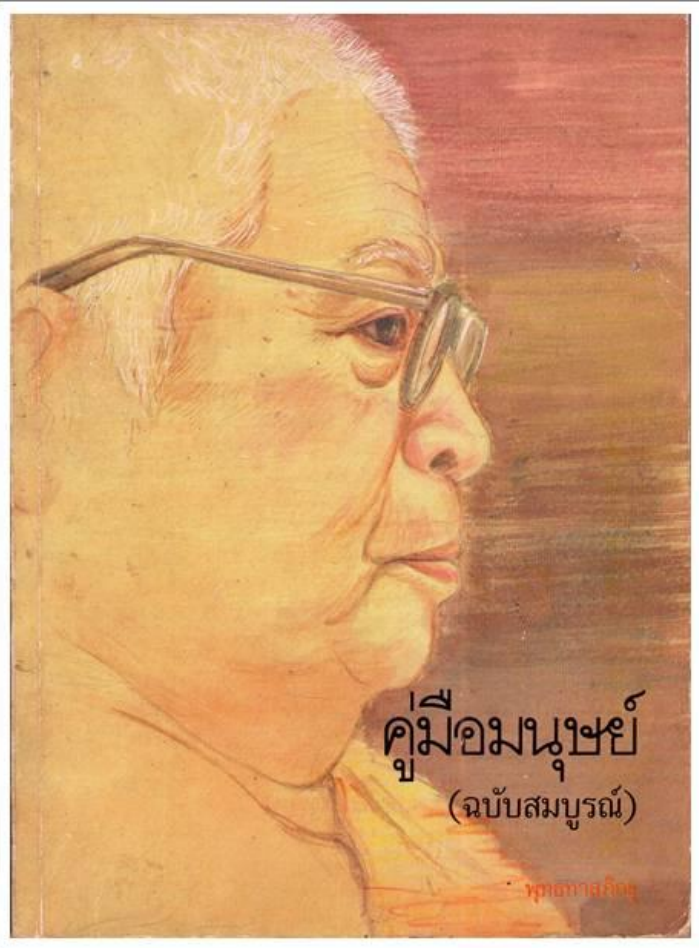
การปฏิบัติตามประเพณี และกิจกรรมทางศาสนา เช่น งานบวช กรรมฐาน

การใช้ธรรมในศาสนาพุทธในการทำงานตุลาการ

การเกิดจิตประภัสสรตามทัศนะของ สัจจญา ธรรมศักดิ์

การนั่งสมาธิภาวนาให้เกิดปัญญาสุขุม

ความสัมพันธ์ระหว่างตุลาการกับพุทธศาสนา

“คนดี” กับอำนาจพิเศษ

ความเป็นคนดี ที่อุปถัมภ์พุทธศาสนาเป็นคติของผู้ปกครองไทยตั้งแต่โบราณ
กฎหมายกับธรรม ซึ่งเป็นคุณสมบัติของ “คนดี” เป็นเรื่องเดียวกันในกฎหมายไทย
โบราณ

แม้แต่ในความคิดสมัยใหม่ หรือความคิดของปัญญาชนฝ่ายซ้ายไทย การใช้อำนาจ
ยังต้องอ้างอิงกับธรรม ตามคติพุทธ

การเป็นคนดีจึงเป็นฐานของการใช้อำนาจตุลาการ

ขณะเดียวกันการแสดงออกว่าตนเป็นคนดีก็เป็นหน้าที่ทางการเมืองของตุลาการ
ด้วย

ความเป็น “ผู้ดี”

ผู้พิพากษาถูกเน้นว่าเป็น “ผู้ดี” ทั้งภาพลักษณ์ภายนอกและทัศนะภายในจิตใจ
ภายนอก ต้องแต่งกาย มีกิริยาสุภาพเรียบร้อย สมฐานะ
ต้องมีรายได้เพียงพอกับมาตรฐานการครองชีพอย่างสมฐานะ
ภายใน ต้องมีมารยาททั้งไทยและสากล ต้องมีจิตใจดี
ความเป็นผู้ดีต้องครอบคลุมถึงบุคคลรอบตัวด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลใน
ครอบครัว

แบบประเมินความดี ความชอบของตุลาการ

การประเมินความดีความชอบของ
ตุลาการมีการพิจารณาไปถึงชีวิต
ส่วนตัว และชีวิตครอบครัวของผู้
พิพากษา

โดยมีรายละเอียดมาก เช่น
การศึกษาของภรรยา, ความสัมพันธ์
ระหว่างสามีภรรยา, พฤติกรรมของ
ภรรยา ฯลฯ

ครอบครัว

๑. มีภรรยา โสด
๒. ภรรยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย มี ไม่มี
๓. ภรรยาจบการศึกษาชั้น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
อาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย
จบการศึกษาจากต่างประเทศ
๔. ภรรยาอยู่กับบ้าน ประกอบอาชีพ
๕. สามีภรรยาอยู่ด้วยกันปกติสุข ทะเลาะกันบ้าง
ทะเลาะเบาะแว้งกันเสมอ
๖. สามีเกรงใจภรรยา ภรรยาเกรงใจสามี
ต่างคนต่างเกรงใจซึ่งกันและกัน
๗. ภรรยาไม่ยุ่งเกี่ยวกับงานของสามีเลย ยุ่งเกี่ยวบ้าง
วุ่นวายกับงานของสามีจนออกหน้า
๘. ภรรยาเป็นคนไม่ช่างพูด เป็นคนช่างพูด พูดมาก
๙. ภรรยาไม่ชอบเล่นการพนัน เล่นบ้างเป็นครั้งคราว
ชอบเล่น
๑๐. ภรรยาเป็นคนแต่งกายเรียบร้อยสมฐานะ ไม่ค่อยสมฐานะ
แต่งเกินฐานะ
๑๑. ภรรยาอายุน้อยกว่าสามี อายุมากกว่าสามี
๑๒. ภรรยาดื่มสุรา ไม่ดื่มสุรา

สุขภาพ

๑. มีโรคประจำตัว ไม่มีโรคประจำตัว
๒. โรคประจำตัวถ้ามี :- เบาหวาน วัณโรค
พิษสุรา ทிட โรคประสาท
โรคหัวใจ หรือโรคอื่น
๓. ปฏิบัติหน้าที่ได้เหมือนคนปกติ ปฏิบัติงานได้แต่ไม่เข้มแข็ง
เหมือนคนปกติ ไม่สามารถปฏิบัติงานได้
๔. เล่นกีฬา หรือออกกำลังกาย ไม่ได้เล่นกีฬาหรือ
ออกกำลังกาย
๕. ดื่มสุราประจำ ดื่มเป็นครั้งคราว
๖. ไม่ลาป่วยบ่อยๆ ลาป่วยบ่อยๆ

ก่อนเป็นผู้พิพากษาของผู้พิพากษา

“ผู้ดี” กับอำนาจพิสดาร

ปกติ ความเป็นผู้ดีสุภาพบุรุษนั้นต้องประกอบกันทั้งภายในและภายนอก
ความเป็นผู้ดี สุภาพบุรุษ ทำให้ผู้พิพากษามีความโดดเด่นกว่าบุคคลทั่วไปในสังคม
การเป็นผู้ดีของผู้พิพากษาจึงต้องเน้น “เปลือกนอก” ด้วย
นอกจากนี้การเป็นผู้ดี ยังแสดงออกถึงความเข้าใจใน ขนบธรรมเนียมประเพณี
และกาลเทศะของสังคมไทย
จึงสามารถใช้มาตรฐาน “ไทย” ในการวัดความเหมาะสมต่างๆ เพื่อประกอบการ
ปฏิบัติหน้าที่ได้

ความเป็น “ผู้รู้”

การเน้นย้ำว่าตุลาการเป็นผู้ทรงความรู้ด้านกฎหมาย

การเน้นความทรงจำเกี่ยวกับการเรียนและการสอบของผู้พิพากษาว่ายากเย็นแสน
เข็ญเพียงใด

“ตามปกติแล้วท่านทั้งหลายต่างก็เหนื่อยยากในการเรียน การสอบ การอบรมมาด้วยกันหลายครั้ง
หลายหน”

การเบียดขับบุคคลอื่น ๆ ให้เป็นเพียงชายขอบของความรู้กฎหมาย

การพิจารณาว่าความรู้ที่ผู้พิพากษาได้รับมาเป็น “การศึกษาชั้นสูง”

ตัวอย่าง...

“เห็นมีจาตุรนต์ ฉายแสง รักษาการหัวหน้าพรรค ซึ่งไม่ใช่ นักกฎหมาย แต่ชอบออกความเห็นทางกฎหมายที่แสดงออกถึงความ ‘รู้ไม่จริง’ มีพงศ์เทพ เทพกาญจนา อดีตผู้พิพากษาซึ่งไม่ปรากฏว่าเคยเป็นทนายความมาก่อน พงศ์เทพเป็นผู้พิพากษาประมาณ 10 ปีก็ลาออกไปเป็นนักการเมืองในขณะที่ดำรงตำแหน่ง ‘ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง’ ยังไม่ถึงคิวออกไปเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในต่างจังหวัด และการเป็นผู้พิพากษานั้นมิใช่จะว่าความเป็น”

“ไม่ว่าจะจับปริญญาโท ปริญญาเอก เวลาเข้ามาในห้องพิจารณาก็จะร้องอู๊ด ๆ เข้ามาทั้งนั้น ถ้ามบางคนยังคอเจ็บ ไออยู่ในลำคอได้ยินเสียงดัง ‘คุก... คุก... คุก...’ ...”

“ผู้รู้” กับอำนาจพิสดาร

ผู้พิพากษาศาลฎีกาอาจ “รู้จริง” เรื่องกฎหมายหรือไม่ก็ได้

แต่ต้องแสดงออกว่า ตนเป็นผู้รู้กฎหมายดีที่สุดใน

เพราะหน้าที่ตุลาการ คือ การตีความและอุดช่องว่างของกฎหมาย

พร้อมกับการทำให้สังคมเชื่อถือตามข้ออ้างของตุลาการด้วย

ตุลาการจึงต้องช่วงชิงความเป็น “ผู้รู้กฎหมาย” ไว้ที่ตนเองให้มากที่สุด เพื่อให้มีอำนาจในการนิยามสูงสุด

ความเป็น "ผู้รักดี"

การแสดงออกในทางส่วนตัว ผ่านหนังสืองานศพต่างๆ เช่น การถวายบังคมลาตาย การกล่าวสรรเสริญกษัตริย์ในด้านต่างๆ

การทำงานของตุลาการนั้นทำในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์

บางกรณีกษัตริย์กลายเป็นแรงบันดาลใจในการทำงานของตุลาการ

การแสดงออกในทางสถาบัน

เช่น การใช้ตราสัญลักษณ์ของศาลยุติธรรม

เช่น กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ ปฐกฐาตุลาการ, อุปสมบทหมู่ตุลาการ หรือ การสร้างโรงพยาบาล
ตุลาการเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น

กิจกรรมอุปสมบทตุลาการเฉลิมพระเกียรติ^๑

ตราสัญลักษณ์ ศาลยุติธรรม

คำอธิบาย

ประกอบด้วยสัญลักษณ์พระมหาพิชัยมงกุฎ ซึ่งหมายถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ครอบอยู่เหนืออุณาโลมและตราดูลพาท (ตราช้าง-ตราชู) ตั้งอยู่บนพานสองชั้นมีแท่นรองรับ
พาน อันหมายถึงความยุติธรรมที่ตั้งอยู่บนฐานที่มั่นคง

โดยมีครุฑจับนาคทวนไว้เหนือศีรษะ ซึ่งครุฑจับนาคหมายถึงแผ่นดิน

ล้อมด้วยดอกบัวแก้วดอกเป็นดอกบัวตูมแปดดอก และดอกบัวบานหนึ่งดอก คือ ความ
บริสุทธิ์ผุดผ่อง และมีทั้งหมดเก้าดอกหมายถึงความถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่
เก้า

โดยรวมแล้วดวงตราสัญลักษณ์ศาลยุติธรรม หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล
ที่เก้า ผู้พระราชทานความบริสุทธิ์ยุติธรรมทั่วแผ่นดิน

“ผู้รักดี” กับอำนาจพิสดาร

การอิงผู้ปกครองที่มีสิทธิธรรมสูงสุดเป็นเรื่องปกติของข้าราชการทุกฝ่าย

บางครั้งอิงผู้นำ บางครั้งอ้างอิงกษัตริย์

กรณีตุลาการ เน้นการอ้างอิงพระมหากษัตริย์องค์ปัจจุบันมากที่สุด โดยอิงทั้งความศักดิ์สิทธิ์ในเชิงสถาบัน และคุณความดีของกษัตริย์

ซึ่งไม่แปลก เพราะกษัตริย์ไทยมีอำนาจและได้รับความนิยมนอย่างสูงจากหลายฝ่ายในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ในเชิงโครงสร้างกษัตริย์เป็นสถาบันเดียวที่ไม่มีส่วนเสีย ในระบบกฎหมาย เพราะได้รับการคุ้มครองให้ไม่อาจละเมิดได้

สรุป

ความเป็น “คนดี” “ผู้ดี” “ผู้รู้” และ “ผู้รักดี” ไม่ถูกเน้นพร้อมกัน อย่างสม่ำเสมอในกลุ่มอาชีพอื่น ๆ

เช่น ทองใบ ทองเปาด์ หรือ หยุต แสงอุทัย รวมถึง ปรีดี พนมยงค์ ไม่เป็นที่รู้จักในลักษณะดังกล่าว

อัตลักษณ์ทั้งสี่บางส่วนประกอบประสานกัน เช่น การเป็นผู้รักดี ทำให้ตุลาการกลายเป็นคนดีไปพร้อมกัน

อัตลักษณ์ดังกล่าวเป็นเพียงภาพที่ต้องการแสดงออกต่อสาธารณชนเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นสาระ เพราะมีตุลาการชั้นนำจำนวนหนึ่งที่ฝ่าเหล่า

อัตลักษณ์ตุลาการกับตุลาการศึกษาศึกษา

การเข้าใจความรู้สึกนึกคิดที่ตุลาการมีต่อตัวเอง และเชื่อว่าคนอื่นมีต่อตน

“อัตลักษณ์” เหล่านี้ค้นหาใช้สิ่งที่เป็น “ธรรมชาติ” ของตุลาการไม่ แต่เป็นเพียงการประกอบสร้างและผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่องเท่านั้น

ทำนองเดียวกับการสร้างภาพเป็น ฮิปสเตอร์, ครู, ลูกผู้ชาย ฯลฯ

ย่อมทำให้เข้าใจ “ความเป็นมนุษย์” ของผู้พิพากษามากขึ้น

มนุษย์ทั้งในแง่ที่สง่างาม และในแง่ที่มีความบกพร่อง

แทนที่จะสมมุติให้ตุลาการเป็นอรหันต์ในคราบฆราวาสปลอม ๆ ต่อไป...